

۲۹۷۱

شماره

مزارات داراب

پژوهشی در معماری و شرح حال شخصیت‌های مدفون در بقاع متبرکه
شهرستان داراب

دکتر محمد مهدی فقیه بحر العلوم

بهار ۱۳۹۴

فقیه محمدی فقیه (بحر العلوم)، محمد مهدی، ۱۳۵۱ -
مزارات داراب: پژوهشی در معماری و شرح حال شخصیت های مدفون در بقاع متبرکه شهرستان
داراب / محمد مهدی فقیه محمدی جلالی، ق.م: وثوق، ۱۳۹۴.

ISBN: ۹۷۸-۶۰۰-۱۰۷-۱۹۶-۶

۳۳۶ ص، مصور .

۱۵۰۰۰ ریال

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیبا:

کتابنامه: ص. [۲۹۳] - ۳۰۳؛ همچنین به صورت زیر نویس.

۱. امامزاده ها - - سرگذشتنامه. ۲. زیارتگاه های اسلامی ایران - - ایران - - داراب.

۳. داراب - - امامزاده ها - - سرگذشتنامه. ۴. امامزاده ها - ایران - داراب. الف. عنوان.

BP ۲۶۴/۷/م۴ ۱۳۹۴

۲۹۷/۷۶۷

دفتر مرکزی:

ق.م: خیابان صفاییه، کوچه ۲۸ (بیگدلی)، کوچه ۹، پلاک ۱۵۹، تلفکس: ۳۷۷۳۵۷۰۰

همراه: ۰۹۱۲ ۲۵۲ ۲۳ ۷۷

مزارات داراب

پژوهشی در معماری و شرح حال شخصیت های مدفون در بقاع متبرکه شهرستان داراب

✓ محمد مهدی فقیه بحر العلوم ✓ ناشر: انتشارات وثوق

✓ نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۴ ✓ شمارگان: ۱۳۰۰ نسخه

✓ قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان ✓ شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۰۷-۱۹۶-۶

✓ ویراستار: دکتر حسین طاها نیا ✓ چاپ: فاضل

✓ حروفچین و صفحه آرا: سعید نجف زاده

کلیه حقوق چاپ و نشر این اثر محفوظ و متعلق به کانون فرهنگی امامزادگان عبدالله و موسی به انصراف

حجت الاسلام والمسلمین سید عطالله توفیقی می باشد.

www.nashrvosoogh.com

vosoogh_m@yahoo.com

شماره پیامک انتقادات و پیشنهادات: ۳۰۰۰۶۲۵۷۷۳۵۷۰۰

مراکز بخش:

تهران: خیابان انقلاب کارگر جنوبی، ابتدای وحید نظری، بن بست بختیری، پلاک ۱، تلفن: ۶۶۴۰۴۱۸۷

تهران: خیابان انقلاب، خیابان فخر رازی، کوچه انوری، پلاک ۱۳، انتشارات هانف، ۶۶۴۱۵۴۲۰

تهران: خیابان امام، چهارراه شهید بهشتی، جنب مسجد حاج احمد، مرکز کتاب رسانی صبا، ۳۳۵۷۸۸۶

کاشان: میدان کمال الملک، بنش پاساژ شیرین، مجتمع تجاری فرش دستبافت، واحد ۶ کلک زرین ۱، ۵۵۴۶۴۹۰

اهواز: خیابان حافظ، بین نادری و سیروس، کتاب اسوه تلفن: ۳۹۳۳۳۱۵ - ۳۳۱۶۶۴۸

مشهد: چهارراه شهنا، بین بهجت ۴ و ۶ انتشارات رستگار، تلفن: ۳۳۲۵۶۶۱۵ - ۰۵۱

ماهرشهر: خیابان ۲۲ پهن، روبروی شیرینی سرای قصر، فروشگاه محصولات فرهنگی جواد الانامه، ۰۶۱۵-۲۳۳۸۰۲

فهرست مطالب

مقدمه مولف	۱۳
مقدمه آیت الله علی اکبر عندلیبی	۱۹
فصل اول: مختصری از تاریخ و جغرافیای داراب	۲۳
تقسیمات کشوری	۲۴
تاریخچه داراب در یک نگاه	۲۵
شهرستان داراب در گردونه تاریخ	۲۶
ایلات و عشایر داراب	۲۶
وضعیت فرهنگی و اجتماعی:	۲۷
چشمه های داراب	۳۰
برخی از جاذبه های طبیعی و تاریخی	۳۱
الف - آثار طبیعی	۳۱
ب - آثار باستانی و تاریخی	۳۳
مسجد جامع داراب	۴۰
مدرسه علمیه امام صادق داراب	۴۳
فصل دوم: مزارات داخل شهر داراب	۴۷
۱- امامزاده ابوالقاسم - محله لردویه	۴۷
شهرت محلی و نسب شریف	۴۹
۲- امامزاده عبدالله - خیابان مجاهدین اسلام	۵۱

- ۳- امامزاده علاءالدین حسن- محلّه دریمی..... ۵۲
- نسب شریف..... ۵۴
- ۴- حسینیّه و مرقد آیت الله نسابه- خیابان آیت الله نسابه..... ۵۵
- نگاهی به زندگانی آیت الله نسابه..... ۵۷
- ۵- قبرستان پوشنج (مدفن علمای داراب)..... ۶۰
- علمای مدفون در قبرستان پوشنج..... ۶۴
۱. ملا غلامحسین امامی..... ۶۵
۲. میرزا محمد فرزند ملا علی اکبر عندلیبی..... ۶۵
۳. حاج شیخ عبدالحسین عندلیبی..... ۶۶
۴. ملا میرزا محمد صادق عندلیبی..... ۶۶
۵. حاج سید احمد نسابه..... ۶۸
۶. سید عبدالله نسابه..... ۶۸
۷. میرزا محمد حسین فاطمی..... ۶۸
۸. حاج سید محمد حسینی قدسی..... ۶۹
۹. سید محمد صادق صدر المتکلمین..... ۷۰
۱۰. حاج سید عبدالحسین صدری..... ۷۰
- برخی از نامداران داراب..... ۷۱
- ۱- ابوالحسن محمد بن یوسف دارابجردی..... ۷۱
- ۲- ابوالحسن علی بن الحسن بن موسی بن میسرّه الدارابجردی..... ۷۱
- ۳- عبدالعزیز بن عینیّه بن ابی عبید درآوردی..... ۷۱
- ۴- مولانا علامی دارابی..... ۷۱
- ۵- محمد صادق دارابی..... ۷۱
- ۶- حاجی میرزا سلطانعلی دارابی ملقب به شاهد..... ۷۱
- ۷- میرزا علی پسر میرزا اسحق شیخ الاسلام ملقب به بهار..... ۷۲
- ۸- ملا صادق دارابی..... ۷۲
- ۹- سید جعفر کشفی دارابی..... ۷۲
- ۱۰- میرزا عباس حکیم معروف به حکیم عباس دارابی..... ۷۷

۷۷	۱۱- علی آقا انصاری.....
۷۷	۱۲- یحیی انصاری.....
۷۹	۱۳- نصیر الاسلام دارابی (حاج شیخ زکریا).....
۷۹	۱۴- سلسله جعفر خان دارابی.....
۷۹	۱۵- سلسله سادات حسینی.....
۷۹	۱۶- حاج شیخ ابوالحسن سرکوهی دارابی.....
۷۹	۱۷- مولانا شاه محمد بن محمد دارابی.....
۷۹	۱۸- شیخ محمد نصیر دارابی.....
۸۱	۱۹- سید محمد صدر.....
۸۱	۲۰- ملا محمد تقی امام.....
۸۱	۲۱- غلامحسین شرعی.....
۸۱	۲۲- میرزا محمد جواد آیت اللهی.....
۸۱	۲۳- محمد کاظم امام جماعت.....
۸۳	۲۴- محمد حسین امام جماعت.....
۸۳	۲۵- قدسی دارابی.....
۸۳	۲۶- ابوالحسن شیرازی.....
۸۷	۲۷- یحیی فلسفی دارابی.....
۸۷	۲۸- محمد جعفر امامی.....
۹۱	۲۹- محمد علی شرعی.....
۹۵	فصل سوم: مزارات بخش مرکزی.....
۹۵	بخش مرکزی در یک نگاه.....
۹۶	۱- امامزاده ابراهیم - خلیل آباد.....
۹۷	۲- امامزاده ابراهیم - نصروان.....
۹۹	۳- امامزاده ابوالحسن - مادوان.....
۱۰۰	۴- امامزاده امرالدین - جوزجان.....
۱۰۱	۵- امامزاده پیرغیب - قلعه نو.....
۱۰۲	۶- امامزاده حسین - کوهجرد.....

- ۷- امامزاده زاهد- یزدان ۱۰۳
- ۸- امامزاده سبز پوشان- دنکان ۱۰۴
- ۹- امامزاده عباسعلی- هیربدان ۱۰۵
- ۱۰- امامزاده علاءالدین حسین (پیرمراد) - داراب ۱۰۶
- در مدح امامزاده ۱۱۰
- شهرت محلی ۱۱۰
- حسین فرزند امام هادی علیه السلام ۱۱۱
- دو بقعه دیگر ۱۱۱
- الف: امامزاده حسین بن امام هادی علیه السلام - همدان ۱۱۲
- ب: امامزاده حسین بن امام هادی علیه السلام نطنز ۱۱۴
- نظریه سید اسحاق حیدری ۱۲۲
- شخصیت مدفون در بقعه پیرمراد ۱۲۲
- مدفونین در صحن امامزاده پیرمراد ۱۲۴
- سید محمد باقر پدرام ۱۲۴
- حاج میرزا محمد علی عندلیبی ۱۲۴
- حاج شیخ محمد حسن عندلیبی ۱۲۵
- حاج میرزا محمدباقر ذوالسیاده ۱۲۵
- حاج شیخ محمد علی معصومی ۱۲۶
- حاج شیخ عباس عسکری ۱۲۶
- حاج سید غلامحسین طباطبایی ۱۲۷
- حاج شیخ کریم داد واعظ پور ۱۲۷
- حاج سید حسین بلاغی ۱۲۷
- محمد حسن دارابی ۱۲۸
- جعفر حسینی ۱۲۸
- سید اکبر موسوی ۱۲۸
- ۱۱ - امامزاده علی نور- دولت آباد ۱۲۹
- ۱۲ - امامزاده فضل الله- فسارود حسن آباد ۱۲۹

۱۳۲	..... شهرت محلی
۱۳۵	..... ۱۳ - امامزاده فیروز - سعادت آباد
۱۳۶	..... ۱۴ - امامزاده محمد - دهکستان
۱۳۸	..... ۱۵ - امامزاده محمد - ماریان
۱۴۰	..... ۱۶ - امامزاده نورالدین - شیخ آباد
۱۴۱	..... ۱۷ - امامزاده هارون - پاسخن
۱۴۱	..... ۱۸ - امامزاده یعقوب - تیزآب
۱۴۲	..... شهرت محلی و نسب شریف
۱۴۴	..... ۱۹ - بقعه پیر نو - هیربدان
۱۴۵	..... ۲۰ - بقعه دحیه کلبی - جمسی
۱۵۲	..... آخرین آرامگاه دحیه و ساختمان جدید
۱۵۵	..... قبر مرحوم حاج سید محمد جعفر بلاغی
۱۵۵	..... زندگی نامه مؤسس مجتمع امام حسن علیه السلام
۱۵۸	..... شرح حال دحیه
۱۶۰	..... قرابت او با رسول خدا صلی الله علیه و آله
۱۶۱	..... دحیه سفیر اسلام به روم
۱۶۲	..... نامه‌ای به ضغاطر
۱۶۳	..... شهادت ضغاطر
۱۶۴	..... بازگشت دحیه
۱۶۵	..... دحیه ناظر معاهدات صلح
۱۶۵	..... پس از فتح خیبر
۱۶۶	..... حضور دحیه در فتح شام و جنگ یرموک
۱۶۶	..... فرزندان و نواده دحیه
۱۶۸	..... نزول جبرئیل به صورت دحیه
۱۶۹	..... وفات دحیه
۱۷۰	..... محل دفن دحیه
۱۷۱	..... آرامگاه دحیه در شام

۱۷۲ ..... مقامات و مکان‌های منسوب به دحیه

۱۷۲ ..... الف) عمل جینین

۱۷۲ ..... ب) قلعه دحیه کلبی در جمسی داراب

۱۷۳ ..... آیا دحیه کارگزار امام حسن علیه السلام بر داراب بود؟

۱۷۴ ..... ج) آرامگاه دحیه در مصر

۱۷۶ ..... تولد و وفات ابن دحیه کلبی

۱۷۷ ..... سفرهای علمی و استادان ابن دحیه

۱۸۰ ..... ۲۱ - زیارتگاه شاه زندو - دولت آباد

۱۸۱ ..... ۲۲ - قدمگاه امام علی علیه السلام - شهنان

۱۸۲ ..... ۲۳ - چهارطاقی - بریسکان

فصل چهارم: مزارات بخش جنت شهر (قریه الخیر) ۱۸۳

۱۸۳ ..... بخش جنت در یک نگاه

۱۹۰ ..... ۱ - امامزاده عبدالله و موسی - فتح آباد

۱۹۲ ..... هیئات امناء و فعالیت‌های فرهنگی حرم مطهر

۱۹۵ ..... موقوفات حرم

۱۹۶ ..... یک رسم ماندگار

۱۹۶ ..... شهرت محلی و نسب شریف

۱۹۸ ..... پدر بزرگوار

۱۹۹ ..... ابو عبدالله حسین، جد بزرگوار

۲۰۰ ..... ابراهیم عسکری، جد دوم

۲۰۱ ..... آرامگاه سید ابراهیم عسکری در زنجان

۲۱۰ ..... موسی ابی سبجه، جد سوم

۲۱۲ ..... موسی ابوسبجه راوی حدیث

۲۱۲ ..... زینت مجالس به یاد علی علیه السلام

۲۱۴ ..... روایت سلسله الذهب

۲۱۵ ..... ابراهیم المرتضی، جد چهارم امامزاده موسی و عبدالله

۲۲۵ ..... ۲ - بقعه سپه سالار - جنت شهر

الف) از سپه سالاران یزدگرد..... ۲۲۶

ب) از سپه سالاران سپاه اسلام..... ۲۲۸

ج) ابوالسرایا..... ۲۲۹

د) سید سالار معروف به سپه سالار..... ۲۳۲

۳- بقعه شاه زندو- ده خیر پائین..... ۲۳۲

۴- بقعه شاه فضل- ده خیر..... ۲۳۲

۵- بقعه شیخ ذا النون- ده خیر پائین..... ۲۳۳

۶- سنگ ضرب علی علیه السلام - تنگ خرتنگ..... ۲۳۳

فصل پنجم: مزارات بخش رستاق..... ۲۳۵

بخش رستاق در یک نگاه..... ۲۳۵

۱. امامزاده ابراهیم - چهار ده..... ۲۳۸

۲. امامزاده امیرعباس - رستاق..... ۲۳۹

گزارش پیتر دلاواله از بقعه امیرعباس..... ۲۴۰

نسب شریف..... ۲۴۱

۳. امامزاده عبدالمطلب - کوه قلات کوهگرد..... ۲۴۴

۴. امامزاده علی - چاماهی..... ۲۴۴

۵. امامزاده حسن - چاه گونی..... ۲۴۵

۶. زیارتگاه خانه حضرت علی علیه السلام - قلات کهنه..... ۲۴۵

۷. مقبره سید همت - قلعه بیابان..... ۲۴۶

فصل ششم: مزارات بخش فرگ (فورگ)..... ۲۴۷

بخش فورگ در یک نگاه..... ۲۴۷

۱. امامزاده ابراهیم - قلعه نو..... ۲۴۹

۲. امامزاده ابوزکریا- روستای شاه ابوزکریا..... ۲۵۰

شهرت محلی و نسب شریف..... ۲۵۳

امامزاده جمال، جد امامزاده ابوزکریا..... ۲۵۴

۳. امامزاده ابوسعید- مرز..... ۲۵۸

۴. امامزاده صالح- شاهمرز..... ۲۵۹

۵. امامزاده فخرالدین - نصرت ۲۶۰
۶. امامزاده محمد - شهر دویرجی ۲۶۰
- شهرت محلی و نسب شریف ۲۶۲
- محمد بن زید شهید علیه السلام ۲۶۲
- اعتقاد محمد در مسئله امامت شیعه ۲۶۵
- تعداد فرزندان محمد بن زید علیه السلام ۲۶۷
- گذشت و فداکاری محمد بن زید علیه السلام ۲۶۸
- زیارتگاه‌های منسوب به محمد ۲۷۱
- الف) مزار محمد در کوفه ۲۷۱
- ب) مزار محمد در گتوند ۲۷۴
- ج) مزار محمد در خمینی شهر ۲۷۵
- شخص مدفون در بقعه خمینی شهر ۲۷۷
- احتمالی درباره شخص مدفون در بقعه شهر دویرجی ۲۷۸
۷. بقعه پیرمراد - فدامی ۲۷۹
۸. بقعه چهل تن - نصرت ۲۸۰
۹. بقعه دوازده امام - قلاتویه ۲۸۱
۱۰. بقعه سید زین العابدین محمد - فدامی ۲۸۲
۱۱. بقعه سید موسی - فدامی ۲۸۲
۱۲. بقعه شاه سیف الله - قلاتویه ۲۸۳
۱۳. بقعه شاه غریب - فدامی ۲۸۴
۱۴. بقعه شاه مسلم - محمد آباد ۲۸۵
۱۵. بقعه شیخ ابوتراب - قلاتویه ۲۸۷
۱۶. بقعه شیخ عبدالله - محمد آباد ۲۸۸
۱۷. بقعه شیخ محمد - محمد آباد ۲۸۹
- کتابنامه ۳۲۵

مقدمه مؤلف

«انی تارک فیکم الثقلین کتاب الله و عترتی...» «رسول اکرم ﷺ»

با مراجعه به تاریخ می فهمیم که ایرانیان از دیرباز به عنوان شیفتگان و دلدادگان خاندان پیامبر ﷺ شناخته شده اند؛ زیرا مردم این مرز و بوم از ابتدا، از روی آگاهی و شناخت، اسلام را پذیرفتند و توصیه های نبی گرامی اسلام را در تمسک به ثقلین (قرآن و عترت) به جان و دل پذیرفتند. ایرانیان در عمل به این وصیت و پاسداشت حرمت قرآن کریم و اهل بیت پیامبر ﷺ بیشترین سهم را داشته و از سایر اقوام و ملت ها پیشی گرفتند؛ به طوری که جمع کثیری از مفسران بزرگ قرآن کریم مانند طبری، فخر رازی، طبرسی و دانشمندان علوم ادبی و قرآنی، چه شیعه و چه سنی، ایرانی بوده اند. در موضوع عترت پیامبر اکرم ﷺ نیز ایرانیان با تحقیقات وسیع و تألیفات فراوان در معرفی اهل بیت عصمت و طهارت ﷺ و بهره گیری از دریای بیکران کوثر، گوی سبقت را از دیگران ربوده اند.

از طرفی، خاندان رسول خدا ﷺ به خاطر انحراف حکام، ظلم و ستم، تعقیب و شکنجه های هولناکی که به آنان روا می شد به ستوه آمده بودند و عرصه زندگی در دیار عرب، لحظه به لحظه برای آنان تنگ تر می شد. از این رو به دیگر سرزمین های اسلامی پناه می بردند تا شاید آن جا را مأمن امن خود قرار دهند.

یکی از آن مناطق که بیشترین مهاجران آل ابی طالب علیهم السلام را به شهادت تاریخ، در خود جای داده، سرزمین ایران اسلامی است که آغوش خود را برای این مهمانان شریف گشوده است و امروزه مضجع و آرامگاه ایشان، پناهگاه و ملجا مردم این سرزمین می‌باشند. به درستی که خداوند خیرات و خوبی‌های آنان را به ملتی هدیه کرده که شایسته پذیرش ایشان بوده و این شایستگی را در طول تاریخ حفظ کرده‌اند. مزارات و مراقد و بقاع متبرکه فرزندان رسول خدا صلی الله علیه و آله به رغم اصرار برخی حکام مبنی بر نابودی و محو آنان، در جای جای سرزمین ایران بر بلندی کوه‌ها و پهنه دشت‌ها، بیابان‌ها، شهرها، روستاهای دور و نزدیک قرار دارند و صرفاً نمادی از یک میراث به جای مانده از دوره‌ها و سده‌های گذشته نیستند. راز ماندگاری این عمارت‌ها، نه شکل ظاهر و زیبای‌های بیرون، بلکه سیرت پر فیض درون آن‌ها می‌باشد که با حیات معنوی مردم ایران درآمیخته است. وجود بقاع متبرکه و مشاهد مشرفه، مشحون و سرشار از تأثیرات روحی، معنوی، فرهنگی، دینی، اجتماعی و سیاسی است. در طول تاریخ، بسیاری از جنبش‌های سیاسی، مذهبی به برکت همین اماکن مقدس شکل گرفته و یا کانون تمرکز آنها بوده است.

افزون بر آن، این مزارات، قبله آمال، ظهور کرامات و محل برآورده شدن حاجات، مطاف عارفان و پاکان روزگار است که همواره لبریز از نور و سرور می‌باشد. عظمت بعضی از آداب و رفتار، از شدت تکرار، عادت و یا معمولی بودنشان مهم به نظر نمی‌رسد و تنها در صورتی که در آن تحقیق و تأمل شود، مفاهیم پر معنی و سرشار از رمز و رازهای سر به مهرشان آشکار می‌گردد. یکی از این کردارهای عادی و متعارف گسترده، پیوستگی عواطف و علائق مردم ایران به زیارتگاه‌ها و بقاع متبرکه است. بررسی علل و انگیزه‌های این عواطف، که گاهی اوقات با آداب و رسوم خاصی توأم است، در این مجال نمی‌گنجد.

و شایسته است که این موضوع دستمایه تحقیقات و پژوهش‌های جامعه‌شناسان و مردم‌شناسان قرار گیرد. نمونه روشنی از این عظمت، تجلی ایمان و اخلاق و گشاده‌رویی و سخاوت مردم ایران از طبقات مختلف اجتماع است که در بقاع متبرکه آشکار می‌شود. این اماکن پر فیض، پیوسته به تفاوت‌های مادی و معنوی و یا شکاف‌های طبقاتی زیرین پل می‌زنند و بر همبستگی و وحدت اقوام ایرانی و سایر مسلمانان جهان می‌افزاید.

بی شک، زیارت امامزادگان هرگاه از سر معرفت و توأم با بصیرت و آگاهی باشد، نشانگر تجدید پیمان با اهل بیت علیهم‌السلام است و این چنین عهد و میثاقی در برداشت‌های نو از مکتب اسلام و شناخت اهداف ائمه هدی علیهم‌السلام و استمرار آنها و گسترش آیین عدالت پرور تشیع نقش به سزایی دارد و این همان هدفی می‌باشد که کتاب حاضر تحقیق آن را دنبال می‌کند.

اما در باب بازسازی قبور فرزندان رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم، روایات زیادی در کتب روایی شیعه و سنی به ثبت رسیده است که از آن جمله به دو حدیث نبوی اشاره می‌کنیم: رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم به حضرت امیرالمومنین علیه‌السلام می‌فرماید: «يَا عَلِيُّ إِنَّ اللَّهَ جَعَلَ قَبْرُكَ وَقَبْرُ أَوْلَادِكَ بُقْعَةً مِنْ بَقَاعِ الْجَنَّةِ وَعَرْصَةٌ مِنْ عَرْصَاتِهَا» «ای علی! خداوند قبر تو و قبر فرزندان تو را، خانه‌ای از خانه‌های بهشت و میدانگاهی از میدانگاه‌های آن قرار داده است.» سپس آن حضرت می‌افزاید:

يَا عَلِيُّ مَنْ زَارَنِي أَوْ زَارَ أَحَدًا مِنْ ذُرِّيَّتِي زُرْتُهُ فِي يَوْمِ الْقِيَمَةِ فَأَنْقَذْتُهُ مِنْ أَهْوَالِهَا وَيَا عَلِيُّ مَنْ عَمَرَ قُبُورَكُمْ فَكَانَتْ أَعَانَ سُلَيْمَانَ بْنِ دَاوُدَ عَلَى بِنَاءِ بَيْتِ الْمُقَدَّسِ.

ای علی! هر کسی که زیارت کند مرا یا یکی از ذریه مرا، زیارت می‌کنم او را در روز قیامت و از هول‌های قیامت او را نگه می‌دارم، ای علی، هر کسی قبور شما را مرمت کند، گو اینکه به سلیمان بن داوود علیه‌السلام در بنای بیت المقدس کمک کرده است.

مؤسسه دایرة المعارف بقاع متبرکه، در راستای نشر معارف اهل بیت (علیهم السلام)، گام‌های مؤثری در راستای شناساندن بقاع متبرکه به عموم مسلمانان برداشته است. اما آنچه امروز هدف این مؤسسه و مدیران سازمان اوقاف را ترسیم می‌کند، منویات مقام معظم رهبری و ولی امر مسلمین امام خامنه‌ای مد ظله العالی می‌باشد که امامزادگان را به عنوان قطب فرهنگی کشور معرفی فرموده است. از این رو مؤسسه مذکور جهت معرفی هر چه بهتر این اختران فروزان، همت مضاعف خویش را مبذول داشته و این مهم را در دستور کار خود قرار داده است که چاپ ده‌ها مجلد کتاب، مقاله، کارت پستال و برنامه‌های مستند تلویزیونی، از جمله اهم فعالیت‌های مؤسسه فوق الذکر در این راستاست.

این مؤسسه به دلیل شناسایی مستمر جهت آگاهی از آمار دقیق بقاع متبرکه، گام‌های مؤثر و بسیار جدی برداشته و تاکنون تعداد ۸۱۸۶ باب از بقاع متبرکه را در کل کشور شناسایی نموده که در این اماکن تعداد ۱۰۶۹۱ تن از امامزادگان، سادات و پیامبران الهی مدفون هستند. تعداد ۱۴۸۳ باب از این بقاع، علاوه بر جنبه زیارتی، به دلیل قرار داشتن در موقعیت‌های جغرافیایی با جاذبه‌های طبیعی و تاریخی، از موقعیت گردشگری و تفریحی نیز برخوردار هستند و حدود ۵۰۰ باب هم در مسیر بزرگراه‌ها و جاده‌های اصلی کشور واقع شده‌اند، که معاونت محترم بقاع و اماکن متبرکه سازمان اوقاف، برای آنان طرح جامع توسعه در نظر گرفته و در آینده نزدیک به قطب‌های فرهنگی و گردشگری و زیارتی کشور مبدل خواهند شد.

انتشار کتاب‌هایی مانند کتاب حاضر که به پیشگاه خوانندگان محترم تقدیم می‌گردد، از آن جهت اهمیت دارد که شناخت کاملی از این اماکن متبرکه و تحقیق گسترده‌ای در خصوص معماری، تاریخ، انساب و شرح حال خفتگان در این بقاع را در اختیار عموم مردم و جامعه فرهنگ دوست قرار می‌دهد. ما مدعی نیستیم که کار مطالعه و بررسی تمام زوایای موضوع بحث را به اتمام رسانده‌ایم، لذا راه را

برای دیگر پژوهشگران باز گذاشته و از نقدهای استادانه و اسناد و مدارک مستندی که بتواند مباحث این کتاب را کامل گرداند، بهره خواهیم برد. همچنان که از تمام پژوهشگران، مورخان و صاحبان فکر و اندیشه، درخواست داریم ما را در تکمیل مجموعه کتاب مزارات ایران رهنمون سازند.

در پایان، از تلاش‌های بی‌وقفه حجت الاسلام والمسلمین سید عطاءالله رضا توفیقی که در ساماندهی، توسعه و مرمت بقعه متبرکه امامزادگان موسی و عبدالله فتح آباد سهم به سزایی داشته و نیز در چاپ این کتاب و تحقیقات میدانی با مؤلف همکاری نموده‌اند، همچنین از حضرت آیت‌الله حاج شیخ عبدالمهدی عندلیبی به خاطر حمایت بی‌دریغشان از تدوین این کتاب و نیز از ریاست محترم اوقاف و امور خیریه شهرستان داراب، جناب آقای بهمنی و فرماندار محترم و پرتلاش این شهر، جناب آقای قاسم پور که پیگیر به ثمر رسیدن این اثر شده‌اند و از دهیار محترم فتح آباد، جناب آقای احمد طارمی و نیز از حاج رضا شیردل که بخش زیادی از هزینه چاپ این کتاب را متقبل شده‌اند و از جناب آقای دکتر حسین طاهانیا که ویرایش این اثر را صادقانه پذیرفته‌اند تقدیر و تشکر نموده و از همکاران ایشان و هیئات امنای بقاع متبرکه که با مؤلف همکاری نموده‌اند، کمال امتنان را داشته و برای همه آنان آرزوی توفیق روز افزون را از خداوند منان مسئلت دارم. همچنین از نویسندگان و محققان بومی و تمام سایت‌هایی که از اطلاعاتشان در نگارش این کتاب استفاده شده، کمال تشکر و قدردانی نموده و نیز آرزوی سلامتی و بهره‌مندی از دیگر آثارشان را داریم. به امید آنکه این اثر مورد توجه خوانندگان عزیز قرار گیرد و خطاهای احتمالی آن را بر نگارنده ببخشایند.

والسلام علیکم

مؤسسه دایرة المعارف بقاع

دکتر محمد مهدی فقیه بحر العلوم

قم ۱۰ رمضان ۱۴۳۶ / ۶ تیر ۱۳۹۴